

Nr 127.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till polisradioväsendet; given Stockholms slott den 5 mars 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars-, kommunikations- och finansdepartementen anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller.

Genom beslut den 25 april 1941 uppdrog Kungl. Maj:t åt polismästaren E. Fontell, byrådirektören A. S. Lemoine, polismästaren A. K. E. Ros och statspolisintendenten G. Å. L. Thulin att i egenskap av sakkunniga inom socialdepartementet verkställa undersökning rörande de erfarenheter, som vunnits av de radioanläggningar, vilka anskaffats för polisens behov i vissa städer, samt att på grundval härav verkställa kompletterande undersökningar rörande möjligheterna att åstadkomma enhetlighet och samordning vid det fortsatta

Bihang till riksdagens protokoll 1943. 1 saml. Nr 127.

anskaffandet av radioanläggningar för rikets polisväsen. Den 2 oktober 1941 överlämnades till de sakkunniga för övervägande vid utredningsarbetets fullgörande en av polismästaren Fontell i skrivelse den 10 februari 1938 gjord framställning, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande möjligheten att åstadkomma prisbilliga radioanläggningar för polis- och luftskyddsändamål, jämte över framställningen avgivna utlåtanden. De sakkunniga avgävo den 5 november 1942 betänkande med förslag till samordning av polisradioväsendet i riket (statens off. utredn. 1942: 51).

Över betänkandet hava utlåtanden avgivits av samtliga länsstyrelser — efter hörande av, som regel, vederbörande landsfogde och emellanåt andra polischefer, kommunala myndigheter m. fl. — chefen för försvarsstaben, telegrafstyrelsen, statskontoret, luftskyddsinspektionen, statens kriminaltekniska anstalt, säkerhetschefen, 1939 års polisutredning, 1941 års hemortsförvarssakkunniga, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund samt föreningarna Sveriges polismästare, Sveriges stadsfiskaler och Sveriges landsfiskaler.

Innan jag närmare ingår på de spörsmål, vartill de sakkunnigas förslag giva anledning, torde redogörelse — i nära anslutning till framställningen i betänkandet — böra lämnas för polisradions allmänna konstruktion och tekniska utveckling, för polisradions nuvarande ställning i Sverige samt för polisradions betydelse.

Polisradions allmänna konstruktion och tekniska utveckling.

En anläggning för polisradio består dels av en fast station eller huvudstation och dels av särskilda, i bilar installerade radiostationer, de senare på fackspråket kallade rörliga stationer. I sin enklaste form utgöres den fasta stationen av en sändaranläggning och de rörliga stationerna av mottagningsapparater. Ett dylikt system medger kommunikation allenast från den fasta stationen till radiobilarna men däremot icke i motsatt riktning. I ett fullt utbyggt polisradiosystem består apparaturen vid de skilda stationerna av såväl sändare som mottagare. Dubbelsidig kommunikation kan därvid upprätthållas mellan huvudstationen och radiobilarna. Även bilarna inbördes kunna i viss utsträckning stå i omedelbar förbindelse med varandra.

Ursprungligen voro polisradioanläggningarna anordnade för sändning medelst telegrafi. Detta medförde, att för anläggningarnas begagnande krävdes tillgång till telegrafiutbildad personal. Numera ha de tekniska framstegen möjliggjort en övergång till bruket av telefoni såsom kommunikationsmedel. Telegrafin har dock icke helt övergivits för polisradions del; de nutida anläggningarna äro oftast utrustade jämväl med anordningar för kommunikation på telegrafisk väg. Möjlighet finnes sålunda att för överbringandet av ett meddelande alternativt begagna sig av tal- eller teckenspråk. Främst ur synpunkten att hindra avlyssning från allmänhetens sida kan det understundom visa sig fördelaktigt att ha tillgång till systemet med telegrafisändning.

En teknisk fråga av största betydelse för polisradion har varit spörsmålet om den lämpligaste våglängden för systemet. De äldsta anläggningarna ha

i allmänhet varit anordnade för sändning på s. k. kortvåg, varmed förstås våglängder från 200 ned till 10 meter. Även system, som arbetat med högre våglängder, ha kommit till användning. Sedan den radiotekniska utvecklingen möjliggjort användandet av våglängder under 10 meter, s. k. ultrakorta vågor, ha polismyndigheterna i allt större utsträckning begagnat sig av sådana våglängder för polisradions del. De sakkunniga ha å sid. 20 i betänkandet lämnat en redogörelse för erfarenheterna av de båda systemen, till vilken hänvisas. Sammanfattningsvis ha de sakkunniga uttalat, att kortvågssystemet på grund av därmed förenade olägenheter ur störnings- och sekretessynpunkt vore att anse som direkt olämpligt för polisradioverksamhet i större omfattning, medan det hittillsvarande ultrakortvågssystemet med hänsyn till den begränsade räckvidden — cirka 20 kilometer — kunde tillgodose allenast det rent lokala behovet av radioförbindelse.

De nuvarande polisradioanläggningarna för telefoni karakteriseras därav, att de i regel äro anordnade enligt det s. k. amplitudmoduleringsystemet (AM-systemet), varmed i korthet förstås, att moduleringen av talet åstadkommes genom vissa förändringar av radiovågornas amplituder. Under de senaste åren har i Amerikas förenta stater ett nytt system för talmoduleringen, kallat det frekvensmodulerade systemet (FM-systemet), utexperimenterats och tagits i bruk. Enligt detta system sker talets modulering genom förändringar av den utsända frekvensen. På de sakkunnigas föranstaltande har FM-systemet provats med avseende å sin lämplighet för polisradioändamål. Rörande de erfarenheter som vid de anordnade proven vunnits torde få hänvisas till de sakkunnigas framställning härom å sid. 22 och 24 i betänkandet. De sakkunniga uttala, att såsom resultat av de i olika avseenden företagna undersökningarna framgått, att FM-systemet vore AM-systemet avgjort överlägset för polisradiobruk samt att överlägsenheten främst bestode däri, att FM-systemet besatte ökad störningsfrihet och väsentligt ökad räckvidd — intill 60 kilometer — på ultrakorta vågor.

Polisradion i Sverige.

Det svenska radioväsendet är underställt statlig kontroll. Denna regleras genom lagen den 3 november 1939 om anläggningar för radiotelegrafi eller radiotelefoni. Enligt denna lag åligger det den, som vill här i riket på land innehava eller nyttja radioanläggning, att söka Konungens tillstånd därtill. Sådant tillstånd kan meddelas endast för viss tid. Den på tillståndsgivningen grundade rätten är i övrigt på det sätt begränsad, att Konungen vid tillståndets meddelande äger föreskriva på vilket sätt och under vilka villkor anläggningen må innehavas eller nyttjas. Härigenom har i Konungens hand lagts att meddela sådana bestämmelser med avseende å radioanläggningarna, som kunna visa sig erforderliga för radiotrafikens ändamålsenliga utveckling.

Över tillståndsansökningarna höras telegrafstyrelsen och försvarsstaben. Telegrafstyrelsen tillser, att radioanläggningarna i riket stå i överensstämmelse med de internationella föreskrifterna, och föreslår de bestämmelser, som i detta hänseende böra meddelas. Av försvarsstaben granskas ansökningarna

ur militära synpunkter. Sedan tillstånd beviljats, anvisar telegrafstyrelsen, efter samråd med försvarsstaben, våglängd för anläggningarna.

Tillstånd att för polisändamål inrätta och nyttja radioanläggningar ha meddelats polismyndigheterna i *Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Örebro, Borås, Katrineholm* och *Varberg*, i vilka åtta städer polisradio sålunda finnes anordnad. Anmärkas bör, att vissa av tillstånden gälla även anläggningar för luftskyddsändamål.

Av de sakkunnigas å sid. 9—12 i betänkandet lämnade redogörelse för de skilda anläggningarna framgår, att samtliga äro anordnade enligt AM-systemet, att anläggningarna i Göteborg, Norrköping, Katrineholm och Varberg, tillkomna respektive 1935, 1938, 1939 och 1940, begagna kortvåg samt att anläggningarna i Stockholm, Malmö, Örebro och Borås, inrättade den förstnämnda 1939 och de övriga 1940, sända på ultrakorta vågor.

Polisradions betydelse.

De sakkunniga uttala, att polisradion befunnits vara av stor betydelse för polisväsendet ur såväl organisatorisk som ekonomisk synpunkt, samt anföra härom följande.

Sin betydelse ur organisatorisk synpunkt hade radion utövat främst därigenom, att den i hög grad vidgat möjligheterna att praktiskt utnyttja bilen i polisens tjänst. Förmedelst radion kunde förbindelse upprätthållas mellan polisledningen och bilpatrullerna; å ena sidan kunde dessa omedelbart inrapportera sådana iakttagelser och händelser, som vore av beskaffenhet att böra komma till polisledningens kännedom, och å andra sidan kunde polisledningen följa och övervaka patrullernas arbete samt meddela de förhållningsorder och vidtagna de dispositioner, som kunde visa sig erforderliga alltefter förhållandenas olika gestaltning. Dessa fördelar ur kommunicerings-synpunkt hade medfört en ökad användning av bilen för patrulleringsändamål. Tidigare skedde patrulleringen i städerna så gott som uteslutande genom fotpatrullering; endast för trafikövervakning och piketändamål användes bil mera regelbundet i ordningspolistjänst. Av kostnadsskäl kunde en tillfredsställande fotpatrullering icke upprätthållas över städernas hela områden; patrulleringen koncentrerades huvudsakligen till städernas inre delar, medan ytterområdena allenast kunde bliva föremål för patrulleringsverksamhet i mindre omfattning. Allt eftersom städerna tillväxte och bebyggelsen utvidgades, ökades de olägenheter och risker, som vore förbundna med den bristande övervakningen. Genom radiobilarna hade fortlöpande polisövervakning möjliggjorts även för de yttre områdena; dessa avpatrullerades numera dygnet om medelst radiobil. Radiobilarna hade emellertid inneburit en värdefull tillgång för övervakningstjänsten, även vad anginge städernas centralare delar till utfyllnad av fotpatrulleringen. Denna patrullering hade dock vad dessa stadsdelar beträffade allenast i mindre utsträckning kunnat ersättas med bilpatrullering; förhållandena påkallade här den mera ingående och stadigvarande tillsyn som kunde utövas endast vid patrullering till fots inom jämförelsevis små bevakningsområden. Utöver den förbättring av polisbevakningen inom de mera centrala delarna, som otvivelaktigt skett genom radiobilarna, hade dessa emellertid på indirekt väg medverkat till att bevakningen inom dessa delar kunnat effektiviseras. Bilpatrulleringen hade nämligen medfört, att personal, som tidigare varit sysselsatt med fotpatrullering, delvis kunnat lösgöras och användas till annan polistjänstgöring. Även

i övrigt hade radiobilsystemet medfört fördelar i avseende å möjligheterna att på ett ändamålsenligt sätt utnyttja den tillgängliga personalen. Detta gällde sålunda i avseende å piketttjänsten eller utryckningstjänsten. Vad de större poliskårerna beträffade hölles ständigt en viss styrka avdelad för sådan tjänst. Denna utryckningstjänst kompletterades numera på ett lyckligt sätt genom radiobilarna. Samtidigt som bilpatrullerna utövade sin dagliga bevakningstjänst, stode de till polisledningens förfogande för tjänstgöring vid tillfälligt uppkommande behov av hastiga polisingripanden. Att detta förhållande medfört en avgjord fördel ur rationaliseringssynpunkt torde vara uppenbart.

Fördelarna med radiobilarna hade visat sig främst därutinnan, att ett polisingripande kunde ske mycket snabbt efter det rapport eller meddelande om en inträffad händelse inkommit. Därigenom att bilarna så gott som ständigt befunno sig i rörelse inom sina bevakningsområden eller eljest i övervakningstjänst åtginge ingen tid till bemanning, startning och dylikt. I det uppgiftsmaterial, som av de sakkunniga införskaffats, hade i detta hänseende upplysts, att det vid många tillfällen inträffat, att en radiobil, som beordrats utföra ett uppdrag, kunnat vara på den angivna platsen samtidigt som ordern om ingripandet slutrepererats. En annan viktig roll hade radiobilsystemet visat sig spela vid större kommenderingar av polispersonal för ordningens upprätthållande eller återställande. Vid sådana tillfällen hade utryckning ägt rum med flera radiobilar på en gång eller ock hade patrullbilarna sammankallats för gemensamt ingripande. På grund av den lätthet och snabbhet, varmed order och meddelanden kunnat utväxlas, hade effektiviteten i polisens arbete i detta hänseende avsevärt ökats.

Även för trafikövervakningen hade polisradion varit av stor betydelse. Inom denna gren av polisverksamheten hade bilen begagnats sedan åtskilliga år tillbaka. Genom radion hade vunnits den fördelen, att bilpatrullerna kunnat komma i förbindelse med polisstationen och genom dennas förmedling erhålla uppgifter ur automobilregistret och ur vissa hos polisen förda förteckningar. Härigenom hade polisarbetet underlättats och befrämjats. Tilläggas kunde i detta sammanhang, att radiobilarna med framgång kunnat sättas in vid bekämpandet av rattfylleriet.

Vad kriminalpolisverksamheten beträffade hade radion visat sig vara till synnerlig nytta främst för spanings- och efterforsknings-tjänsten. Denna tjänst krävde i alldeles särskild grad, att arbetet kunde ledas centralt och att större områden kunde skyndsamt genomsökas. Tack vare radiobilarna hade möjlighet beretts att anordna verksamheten efter dessa linjer. I uppgiftsmaterialet från polismyndigheterna framhölles, att åtskilliga fall förekommit, där man med tillhjälp av radiobilarna kunnat gripa en brottsling på flyende fot eller eljest strax efter brottets begående. Detta hade möjliggjorts därigenom, att polisledningen kunnat sätta en bilpatrull på spåren omedelbart efter det ett brott anmälts. Bland annat hade ett flertal bilstöder på detta sätt blivit utredda och bilarna återställda till sina ägare.

Det torde böra påpekas, att goda erfarenheter av polisradion vunnits jämväl i de mindre städer, där polisradio blivit anordnad. Såsom särskilt betydelsefull hade därvid framträtt fördelen av att vakten på polisstationen snabbt kunnat komma i förbindelse med bilpatrullen.

Radiobilsystemets värde för polisarbetet kunde sålunda icke skattas nog högt. På grund av sin mångsidiga användning inom polisverksamheten hade radiobilarna visat sig vara ett värdefullt medel för rationaliseringssträvandena inom polisorganisationen. I de städer, där polisradio funnes inrättad, ansåges den såsom oumbärlig för polistjänsten.

Polisradions betydelse ur ekonomisk synpunkt härrörde i främsta

rummet från den i det föregående berörda möjligheten, att komplettera fotpatrullering med bilpatrullering. I detta hänseende hade i olika sammanhang den uppfattningen gjort sig gällande, att en nedskärning av poliskårens storlek skulle kunna möjliggöras genom polisradion. Denna uppfattning byggde på en överskattning av radions betydelse. Polisradion vore ett tekniskt hjälpmedel i polisarbetet och såsom sådant synnerligen värdefullt. Den levande arbetskraften kunde polisradion dock icke ersätta, främst då det gällde ingripande för ordningens upprätthållande. Särskilt vid orostillfällen krävdes, att polispersonal i tillräcklig omfattning stode till polisledningens förfogande. Den regelbundna övervakningen av lugnet och ordningen hade däremot på grund av polisradion i viss omfattning kunnat anförtros åt bilpatruller. Härigenom hade patrulleringstjänsten kunnat upprätthållas och i vissa avseenden jämväl effektiviseras, oaktat poliskårernas numerära storlek icke ökats i proportion till städernas tillväxt och till den allmänna utvecklingen på samhällslivets olika områden. Detta hade inneburit en icke oväsentlig begränsning av kostnaderna för polisväsendet. Att siffermässigt fastställa polisradions ekonomiska betydelse vore förenat med stora svårigheter. De sakkunniga hade i detta hänseende icke företagit någon närmare utredning. Erfarenheten hade emellertid givit vid handen, att kostnaderna för polisradion vore jämförelsevis små i förhållande till den nytta, som densamma medförde för polisväsendet.

De sakkunniga förklara vidare, att radiobilarna kommit till praktisk användning jämväl å områden utanför den egentliga polistjänsten. De begagnades sålunda i ambulanstjänst för transport av sjuka personer och i åtskilliga fall hade radiobilpatruller tillkallats för undsättning vid olyckshändelser, därvid skadade personer kunnat omhändertagas och befordras till läkare. I sådana fall som de sist avsedda vore det främst tack vare radion som patrullerna kunnat beordras att lämna bistånd och tack vare den snabbhet, varmed de kunnat komma tillstädes, som hjälp kunnat bringas.

Slutligen framhålla de sakkunniga, att polisradion även för det civila luftskyddets behov visat sig vara en värdefull tillgång.

Behovet av samordning av den svenska polisradion.

De sakkunniga framhålla, att den svenska polisradion vidladdes av oenhetlighet i flera hänseenden. Skilda system hade valts för anläggningarna och dessa företedde stora skiljaktigheter i fråga om apparatur och anordningar i övrigt. Denna oenhetlighet innebure en brist i organisatoriskt hänseende, särskilt som de vid anläggningarna begagnade systemen till sina verkningar vore av väsentligt skild natur. Med hänsyn till de svårlösta tekniska problem, som vore förenade med anordnandet av polisradio, torde det enligt de sakkunnigas mening vara betydelsefullt, att en reglering ävägbringades. Jämväl ur synpunkten av polisradions ändamålsenliga utveckling i sin helhet syntes en allmän planläggning av organisationen erforderlig. I detta hänseende torde särskilt böra beaktas, att flera polismyndigheter stode i begrepp att anskaffa polisradio.

Ehuru redan ur nämnda synpunkter — fortsätta de sakkunniga — skäl kunde anses föreligga för vidtagandet av reglerande åtgärder, vore det likväl i ett annat avseende som behovet av sådana åtgärder gjorde sig starkast

gällande. De nuvarande polisradioanläggningarna vore avsedda enbart för den lokala polisen i vederbörande städer. Inom statspolisverksamheten hade polisradion däremot icke lämpligen kunnat komma till användning. För statspolisens del skulle möjligheten att begagna sig av radioförbindelse vara av synnerligen stort värde, enär statspolisen i sitt arbete i stor omfattning betjänade sig av bilar. Ordningsstatspolisens verksamhet utgjordes till övervägande del av patrullering medelst bil och inom kriminalstatspolisen spelade bilen jämväl en framträdande roll. Det torde vara uppenbart, att bilarnas utrustande med radio skulle i hög grad underlätta och befordra polisarbetet. Det syntes därför vara en angelägenhet av största vikt, att förutsättningar skapades för polisradions utnyttjande jämväl inom statspolisverksamheten.

Angående sättet för tillgodoseende av statspolisens behov av radio anföras de sakkunniga följande.

Frågan om anordnandet av polisradio för statspolisen behöfve visserligen icke med nödvändighet sammankopplas med frågan om reglerandet av den lokala polisradion; i och för sig kunde de båda frågorna lösas fristående från varandra. En sådan utväg måste emellertid avstyrkas ur ekonomisk synpunkt, enär den skulle innebära, att särskilda anläggningar finge inrättas för statspolisens del vid sidan av lokalpolisens anläggningar och särskild personal avdelas för skötseln av statspolisens anläggningar. Någon motsvarande nytta skulle ej heller vara förenad med en dylik överorganisation. Samma anläggningar och samma personal kunde nämligen i regel utan svårighet betjäna såväl den lokala polisen som statspolisen. Härtill komme, att det vore av stor betydelse, att möjligheterna till samarbete inom polisradioorganisationen på allt sätt underlättades. Detta gällde icke enbart i förhållandet mellan den lokala polisen och statspolisen utan även mellan de skilda lokala och statliga poliskårerna inbördes. Om skilda anläggningar begagnades, skulle detta medföra, att samarbetet försvårades.

De sakkunniga framhålla härefter, att de behov, som ur olika synpunkter gjorde sig gällande med avseende å polisradioorganisationen, icke syntes kunna på ett ändamålsenligt sätt tillgodoses med mindre en samordning av organisationen åvägbringades. En sådan rationalisering av polisradion vore en reform till gagn för polisväsendet, som kunde genomföras inom ramen för den bestående polisorganisationen; spørsmålet ägde sålunda intet nödvändigt samband med frågan om polisväsendets förstatligande. Därest å andra sidan polisväsendet komme att förstatligas, innebure naturligen det förhållandet att polisradion vore enhetligt organiserad en avgjord fördel.

De sakkunnigas förslag till samordning.

De sakkunniga inleda sin framställning under denna rubrik med att i korthet beröra spørsmålet om polisradioorganisationens ställning i förhållande till vissa polisväsendet närstående förvaltningsgrenar. Beträffande luftskyddet, som i detta hänseende tilldrager sig särskild uppmärksamhet, framhålla de sakkunniga, att de i likhet med luftskyddsinspektionen funne ett samordnande av polisväsendets och luftskyddets radioförbindelser lämpligt samt att ökade förutsättningar härför skulle skapas genom samordning av polisradioväsendet i enlighet med de sakkunnigas förslag.

Vidkommande frågan, efter vilka linjer en samordning av polisradion bör ske, anföra de sakkunniga i huvudsak följande.

Med häsyn till de fördelar, som ur skilda synpunkter visat sig förenade med FM-systemet, förordades, att den svenska polisradioorganisationen uppbyggdes med detta system såsom grundval. De nuvarande anläggningarna vore sålunda icke av beskaffenhet att kunna inlemmas i organisationen. Sändningen skulle ske på ultrakorta vågor.

De starkaste skälen för en samordning föreläge ur statspolisens synpunkt. Även om jämväl för den lokala polisens del vägande skäl funnes för en reglering, kunde dessa i och för sig icke anses motivera så långt gående förändringar i de bestående förhållandena som en samordning komme att innebära. På grund härav hade de sakkunniga begränsat samordningen så till vida, att densamma icke skulle omfatta andra anläggningar än dem som ur statspolisens synpunkt borde däri ingå. Övriga anläggningar komme icke att beröras av samordningen.

För tillgodoseende av å ena sidan statspolisens behov av förbindelse mellan statspolisavdelningarna samt mellan bilpatrullerna och de olika radiostationer, inom vilkas räckviddsområden patrullerna tjänstgjorde, samt å den andra lokalpolisens intresse av att risken för störningar mellan närliggande anläggningar förebyggdes funne de sakkunniga, att polisradioorganisationen borde uppbyggas dels med ett *riksnät*, arbetande på en för hela riket gemensam våglängd (riksvåglängd) och avsett i första hand för statspolisens, och dels med *lokálnät*, avsedda för lokalpolisen och arbetande på riksvåglängden närliggande våglängder (lokalvåglängder), så anpassade att störningar icke uppkomme mellan lokálnäten inbördes.

Riksnätet skulle vara det primära i organisationen. Alla av samordningen berörda anläggningar skulle vara anordnade för sändning å riksnätets våglängd. I vissa fall torde denna våglängd kunna begagnas såväl för statspolisens som för den lokala polisens radiotrafik; förutsättning härför vore, att trafiken utan svårighet kunde ombesörjas på gemensam våglängd. I sådana fall kunde anläggningarna anslutas enbart till riksnätet.

Beteckningen riksnät avsåge att utmärka, att förbindelsen skedde på samma våglängd över hela riket. På grund av den relativt ringa räckvidden hos radioanläggningar, anordnade enligt FM-systemet — cirka 60 kilometer — kunde däremot omedelbar förbindelse över riket i dess helhet ingalunda upprätthållas. Därest två fasta stationer vore belägna inom varandras räckviddsområden, kunde emellertid kommunikation ske mellan dessa stationer inbördes. Vidare kunde meddelanden överbringas från den ena stationen via den andra till en tredje längre bort belägen station inom den andras räckviddsområde. I denna ordning kunde förbindelselinjen fortsättas så långt nya stationers räckviddsområden mötte. En vidsträcktare sådan förbindelsemöjlighet måste emellertid under normala förhållanden anses såsom mindre bekväm och säker. Under oroliga tider torde förbindelsen dock kunna vara värdefull, helst om andra kommunikationsmedel avbrötes.

Vad nu sagts gällde om förbindelsemöjligheterna mellan fasta stationer inbördes. Sin största betydelse komme riksnätet emellertid att äga för statspolisens regelbundna verksamhet. Statspolisavdelningarnas föreståndare kunde med radions hjälp stå i förbindelse med de till avdelningarna hörande bilpatrullerna under deras arbete. Detta gällde icke enbart så länge patrullerna befunno sig inom räckviddsområdet för de fasta stationer, var till avdelningarnas radioförbindelse i första hand vore knuten, utan kommunikationen kunde även med tillhjälp av förmedlande stationer upprätthållas på längre avstånd.

Den av de sakkunniga förordade planläggningen av samordningen medförde, att de skilda anläggningarna underkastades prövning ur synpunkten av vad samordningen för varje fall krävde i fråga om deras storlek och räckvidd. En anläggning, som därest det gällt allenast ortsbehovet kunnat vara av mindre storleksklass, kunde i samordningens intresse behöva utbyggas i större omfattning. Det gällde härvid främst frågan om den lämpliga anpassningen av sändareffekt och antennhöjd. För denna frågas avgörande kunde icke med avseende å de särskilda anläggningarna på förhand meddelas bestämda föreskrifter med mindre spörsmålet om radionätets detaljerade utformning gjordes till föremål för behandling. Detta spörsmål kunde med hänsyn till lokalpolisens kommunala organisation icke lösas i ett sammanhang; samordningsplanen finge i stället bringas i tillämpning för de skilda anläggningarna allteftersom de komme till stånd.

De sakkunniga förordade vidare, att den inom organisationen använda apparaturen skulle i erforderlig utsträckning standardiseras. Därigenom skulle betryggande säkerhet skapas för att apparaturen vore i skilda hänseenden ändamålsenlig och tillverkningskostnaderna kunna nedbringas. För åstadkommandet av standardiseringen hade de sakkunniga låtit utarbeta »Anvisningar rörande tillverkning och leverans av polisradioanläggningar enligt FM-systemet», vilka såsom bilaga fogats vid betänkandet. Enligt anvisningarna skulle anläggningarna med avseende å sändareffektens storlek inordnas i tre klasser. I anläggningar av den största klassen skulle sändareffekten utgöra 250 watt. Dessa anläggningar torde endast komma till utförande i enstaka fall. Huvudtypen inom organisationen skulle utgöras av anläggningar av den mellersta storleksklassen. Dessa anläggningar skulle arbeta med en sändareffekt av 50 watt. Anläggningar av den minsta klassen skulle användas å orter, där effekten hos den fasta sändaren allenast behövde motsvara effekten hos de rörliga stationernas sändare. Effekten hos dessa stationer kunde variera mellan 15 och 25 watt. På grund härav komme även den fasta sändarens effekt i denna klass att variera mellan nämnda effektelopp.

Genomförandet av de sakkunnigas förslag till samordning.

De sakkunniga finna hinder möta mot de nuvarande polisradioanläggningarnas tvångsvisa inordnande i samorganisationen. Under för anläggningarna meddelade tillstånds giltighetstid, vilken i flertalet fall utlöpte först med utgången av år 1949, komme samordningen därför icke att vinna tillämpning beträffande dessa anläggningar annorledes än i samband med sådan ombyggnad som medförde, att nytt tillstånd måste sökas. — Genomförandet av samordningen skulle nämligen enligt sakkunnigförslaget vara knutet till förfarandet vid tillståndsgivningen. Detta betydde, att härunder skulle fastställas, huruvida en anläggning skulle ingå i samorganisationen, och att tillstånd till sådan anläggning icke skulle beviljas annorledes än under villkor, att anläggningen utfördes på det sätt som betingades av samordningen. De villkor, som borde föreskrivas för de samordnade anläggningarna, vore dels att anläggningarna skulle anordnas enligt FM-systemet och vara så inrättade, att de kunde anslutas till riksnätet, och dels att anläggningarnas apparatur skulle utföras i huvudsaklig överensstämmelse med de vid de sakkunnigas betänkande fogade anvisningarna. Därest särskilt lokalnät skulle finnas,

borde föreskrift därom jämväl meddelas. Genom att på detta sätt uppställa samorganisationen såsom förutsättning för tillståndsgivningen, tryggades samordningsplanens genomförande i formell bemärkelse.

För säkerställandet av samordningsplanens praktiska förverkligande erfordrades enligt de sakkunnigas mening, att en fortlöpande kontroll anordnades över att polisradioorganisationens utbyggnad skedde i enlighet med de riktlinjer, som vore grundläggande för planen. Denna verksamhet borde omhänderhavas av statspolisintendenten såsom företrädare för samordningsintresset. Kontrollen kunde lämpligast åvägbringas därigenom, att statspolisintendenten bereddes tillfälle yttra sig över tillståndsansökningarna. De sakkunniga förutsatte, att de olika spörsmål, som uppstode vid samordningsplanens tillämpning i de skilda fallen, komme att avhandlas mellan de lokala polismyndigheterna och statspolisintendenten, varigenom planens förverkligande komme att underlättas. Sedan tillstånd beviljats, skulle statspolisintendenten, därest särskilt lokalnät skulle finnas, bestämma vilken av lokalvåglängderna som skulle begagnas för detta nät. Telegrafstyrelsen och försvarsstaben skulle i allt väsentligt bibehållas vid sina hittillsvarande uppgifter med avseende å polisradioväsendet. Sedan sistnämnda myndigheter genom beslut, tillkommet på framställning av de sakkunniga, en gång för alla anvisat de för samordningen tillämnade våglängderna till begagnande för polisradions del, erfordrades emellertid icke längre från dessa myndigheters sida någon prövning av frågan om våglängdstilldelningen såvitt anginge dessa våglängder.

Vidkommande härefter de ekonomiska förutsättningarna för samordningsplanens förverkligande anföra de sakkunniga till en början följande.

I detta hänseende framträdde de spörsmål, som betingades därav, att gemensamma anläggningar skulle begagnas av statspolisen och den lokala polisen. Härutinnan erfordrades en reglering, som skapade förutsättningar för att de ekonomiska frågorna icke lade hinder i vägen för planens genomförande. Den lösningen kunde härvid tänkas, att kommunerna finge svara för anläggningskostnaderna i dess helhet och att staten erlade ett visst årligt belopp såsom ersättning för att statspolisen bereddes tillfälle att begagna anläggningarna. Denna anordning skulle närmast stå i överensstämmelse med det system, enligt vilket övriga, av statspolisorganisationen föränledda ekonomiska frågor mellan staten och kommunerna reglerades. Med hänsyn till de jämförelsevis små belopp, varmed årlig ersättning kunde beräknas komma att utgå, syntes anordningen emellertid bliva allför omständlig för att lämpligen böra ifrågakomma i förevarande fall. I stället torde en fördelning av anläggningskostnaderna mellan staten och kommunerna böra åstadkommas. De kostnader, som härvid komme i fråga, vore kostnaderna för de fasta anläggningarnas apparatur och montering; radioutrustningen till bilarna borde naturligen anskaffas av statspolisen för sig och av den lokala polisen för sig. Enligt de sakkunnigas mening borde de nämnda kostnaderna i regel lika fördelas; staten borde sålunda svara för hälften och vederbörande kommun för hälften därav. Fall kunde emellertid föreligga, där denna fördelningsgrund icke visade sig rättvis. Sålunda kunde en anläggnings betydelse för statspolisen och lokalpolisen vara så väsentligt olika,

att fördelningen borde ske efter andra normer. Vid anläggningar med såväl riksvåglängd som lokalvåglängd syntes fördelningen allenast böra omfatta kostnaderna för den fasta sändaren jämte tillhörande antennanordning; för mottagningen krävdes särskilda apparater för vardera nätet, vilka lämpligen torde böra bekostas, för riksnätet av statspolisen och för lokalnätet av den lokala polisen. Vidare kunde säranordningar tarvas antingen för statspolisens eller den lokala polisens del; de merkostnader, som uppstode till följd av dylika anordningar, borde icke drabba annan än den för vilkens räkning de utfördes. I detta hänseende torde böra framhållas, att det för tillgodoseendet av statspolisens behov i vissa fall kunde komma att visa sig erforderligt att vidtaga säranordningar i fråga om sändarantennens utförande och placering. Av det sagda torde framgå, att kostnadsfördelningen icke kunde allmängiltigt fastställas på förhand. Spörsmålet torde i stället få upptagas till behandling för varje anläggning för sig.

I fråga om sättet för statens deltagande i kostnaderna finna de sakkunniga två alternativa linjer böra övervägas. Antingen kunde den för statspolisen uppkommande andelen gäldas av medel, som ställdes till statspolisens förfogande, eller ock kunde deltagandet ske i form av statsbidrag. I förra fallet komme kostnaderna att prövas av Kungl. Maj:t i samma ordning som gällde för övriga utgifter för statspolisorganisationen. Ett visst anslag finge sålunda beräknas för ändamålet; detta anslag kunde lämpligen omfatta även kostnaderna för inköp av radioutrustning till bilarna. På detta sätt skulle samtliga de för statspolisen uppkommande anskaffnings- och anläggningskostnaderna för polisradio komma att utgå från ett gemensamt anslag, vilket i och för sig vore av ett visst värde. Vidare skulle systemet medföra den fördelen, att statens ekonomiska medverkan till anläggningarna bestämdes på förhand; härigenom kunde tillses, att utbyggnaden av polisradionätet, såvitt densamma vore beroende av nämnda medverkan, ägde rum på ett för statspolisen så planmässigt sätt som möjligt. Å andra sidan skulle svårighet uppkomma för statspolisintendenten att vid statsförslagens upprättande förutse vilka anläggningar, som kunde bliva utförda under det kommande budgetåret, och för vilka medel sålunda skulle begäras. En konsekvens av systemet skulle vidare bliva, att ett samäganderättsförhållande uppstode mellan staten och kommunerna i avseende å de fasta anläggningarna; ett förhållande som kunde vålla vissa besvärligheter. På grund härav hade de sakkunniga funnit sig böra förorda, att spörsmålet löstes enligt det andra av de båda alternativen, eller att statens andel i anläggningskostnaderna tillskötes i form av statsbidrag. Genom en sådan anordning möjliggjordes, att anläggningarna kunde bringas till stånd allteftersom förhandlingarna därom mellan statspolisintendenten och de lokala myndigheterna kunde slutföras, varjämte större reda komme att utmärka organisationen ur äganderättsynpunkt; de för gemensamt bruk avsedda anläggningarna komme naturligen i detta fall att tillhöra kommunerna. En annan fördel med detta system vore, att beträffande anläggningar, som användes jämväl för luftskyddsändamål, frågan om statens bidrag till anläggningarna ur denna synpunkt kunde bedömas samtidigt med frågan om statsbidrag enligt samordningsplanen. Framställning om statsbidrag borde göras i samband med ansökan om tillstånd till en an-

läggning. Jämväl över denna framställning borde statspolisintendenten beredas tillfälle att yttra sig.

Såsom villkor för åtnjutande av statsbidrag skulle enligt sakkunnigförslaget föreskrivas dels att statspolisen skulle äga rätt att för sitt behov begagna sig av den anläggning som avsåges, dels att staten skulle vara berättigad att efter vissa grunder inlösa anläggningen, därest kommunen skulle vilja nedlägga densamma, och dels att kommunen skulle vidkännas de av anläggningen betingade underhålls- och driftkostnaderna, vari inginge kostnaderna för dess betjäning. Vad angår sistnämnda villkor uttala de sakkunniga, att den ökning av underhålls- och driftkostnaderna, som kunde uppkomma till följd av att statspolisens radiobilar anslötes till anläggningen, vore så obetydlig, att den icke kunde sägas spela någon egentlig roll för kommunen.

De sakkunniga förorda, att statsbidrag skulle utgå icke enbart till nyanläggningar utan även till ombyggnad av nuvarande anläggningar; allt i den mån anläggningarna omfattades av samordningen. Härigenom komme organisationsplanens genomförande även i förhållande till de bestående anläggningarna att underlättas. Tilldelning av statsbidrag skulle äga rum även om statspolisen icke omedelbart vid anläggningarnas tillkomst eller ombyggnad hade tillfälle att begagna sig av anläggningarna; statspolisen hade exempelvis icke erhållit medel anslagna för anskaffandet av radioutrustning till bilarna. I sådana fall skulle rätt föreligga för statspolisen att vid en senare tidpunkt anknyta radioförbindelsen.

Vad slutligen angår frågan om storleken av de kostnader, som enligt sakkunnigförslaget skulle åvila staten, anföra de sakkunniga följande.

De angivna riktlinjerna för organisationsplanens genomförande i ekonomiskt hänseende vore grundade på en samverkan mellan staten och kommunerna. I första hand komme organisationens omfattning att bliva beroende på i vad mån kommunerna komme att anskaffa polisradio. Det förhållandet, att statsbidrag skulle utgå till anläggningarna, medförde emellertid, att spörsmålet om den utsträckning, i vilken ett förverkligande av planen komme att äga rum, bleve förknippat med frågan i vilken omfattning staten funne sig böra anslå medel för ändamålet. Avgörande för sistnämnda frågas bedömande komme i sin tur att bliva i vad mån statspolisens behov av radioförbindelse funnes böra tillgodoses. Med hänsyn till de ovissa faktorer, som sålunda komme att inverka på spörsmålet om polisradioorganisationens utveckling, kunde någon översiktlig beräkning av de kostnader, som samordningen komme att medföra för statsverket, icke verkställas. Däremot kunde vissa uppgifter lämnas rörande de ungefärliga kostnaderna för varje anläggning. Anskaffningskostnaderna för en sändar- och mottagaranläggning av normal storleksklass (50 watts sändareffekt) kunde i sin helhet uppskattas till 6,500 kronor, varav 6,000 kronor för apparaturen och 500 kronor för montaget. Vid tillämpningen av den av de sakkunniga föreslagna huvudregeln skulle hälften eller omkring 3,250 kronor gäldas av statsmedel. Statens kostnader komme emellertid att undergå förskjutningar dels för det fall, att kostnadsfördelningen skedde efter annan grund än den angivna, och dels därest säranordningar visade sig erforderliga för statspolisens del. Vid anläggningar för såväl riksnäts- som lokalnätsförbindelse medförde jämväl den omständigheten, att endast sändaranordningarna kunde nyttjas gemensamt, vissa förändringar i kostnadshänseende. — Till kostnaderna för själva an-

läggningarna komme utgifterna för anskaffandet av rörliga stationer till statspolisens bilar. Dessa kostnader kunde beräknas till 4,000 kronor per bil.

Yttranden i anledning av förslaget.

Samtliga över de sakkunnigas förslag hörda myndigheter ansluta sig helt eller med vissa reservationer till de i förslaget uppdragna riktlinjerna för en samordning av polisradioväsendet i riket. Emellertid påpeka *länsstyrelserna* och *landsfogdarna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län*, att samordningen icke ur statspolisens synpunkt skulle erbjuda så stora fördelar i rikets nordliga län med deras stora avstånd som i södra och mellersta Sverige.

Vad angår sakkunnigförslagets olika delar avse erinringarna huvudsakligen följande frågor, nämligen polisradioorganisationens ställning till vissa polisväsendet mer eller mindre närstående förvaltningsgrenar, den takt, i vilken polisradions utbyggnad och samordning bör ske, och den därmed i viss mån sammanhängande frågan om storleken av statsbidraget till anläggningskostnaden samt huruvida statsbidrag borde utgå jämväl till underhålls- och driftkostnaderna.

I fråga om tillgodoseende genom polisradion av även det behov av radioförbindelse, som föreligger för andra förvaltningsgrenar än polisväsendet, uttalar *luftskyddsinspektionen*, att den föreslagna organisationen medgäve samordnande av luftskyddets radio med polisradion samt att inspektionen i sin plan för luftskyddets radiotjänst komme att tillvarata alla de möjligheter till samordnande, som kunde förefinnas. Inspektionen hade för avsikt att vid planläggandet av luftskyddets radiotjänst föreslå utbyggnad i etapper, varvid till den första utbyggnadsetappen skulle hänföras de radioinstallationer, som för luftskyddet vore av synnerlig betydelse. En etappvis skeende utbyggnad nödvändiggjordes av de tekniska möjligheterna att tillverka erforderligt antal apparater. Inspektionen ifrågasätter, om icke även utbyggandet av polisradioväsendet kunde ske på detta sätt. *Chefen för försvarsstaben* förklarar, att det för riksförsvaret vore av betydelse, att luftskyddets behov av radioförbindelser bleve tillgodosett, samt understryker lämpligheten av att samordning av polis- och luftskyddsradio komme till stånd. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* finner, att hemortsförsvaret skulle stärkas, därest — utom luftskyddet — även hemvärnet och landstormspolisen kunde få i viss mån utnyttja en samordnad polisradioorganisation. *Länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus, Älvsborgs och Skaraborgs län* framhålla, att utbyggnad av polisradioväsendet och dettas samordning vore av den största betydelse icke blott för polisväsendet och luftskyddet utan även för att, om andra kommunikationsmedel avbrötes, möjliggöra snabb förbindelse mellan myndigheter i olika landsdelar. 1941 års *hemortsförsvars*sakkunniga slutligen finna det angeläget, att vid förslagets genomförande uppmärksammades frågan om vidtagande av sådana anordningar, att samtrafik med de militära territoriella myndigheterna, särskilt försvarsområdesstaberna, vid behov kunde etableras.

Beträffande härefter spörsmålet om takten för polisradions utbygg-

nad och samordning samt den i visst samband därmed stående frågan om storleken av statsbidraget till anläggningskostnaden finner *länsstyrelsen i Skaraborgs län* — med hänsyn till att samordningsplanens genomförande komme att tillgodose intressen, som mindre anknöte till lokala behov än allmänna polisuppgifter, samt till angelägenheten av att planen med det snaraste genomfördes — starka skäl tala för att polisradioväsendet helt förstatligades och icke gjordes beroende av oberäkneliga kommunala anslag. Liknande synpunkter anföras av *länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus* samt *Örebro län*, *landsfogden i Kalmar län* ävensom *poliskamrarna i Karlskrona* och *Örebro*, därvid emellertid länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län endast ifrågasätter, om icke statens medverkan såväl i fråga om ekonomiskt bidrag som i övrigt borde givas större omfattning än de sakkunniga avsett, medan länsstyrelsen i Örebro län kraftigt framhåller, att utbyggnad och samordning av polisradioväsendet på grund av dess betydelse även för hemortsförsvaret vore en beredskapsåtgärd av största vikt och att därför, oavsett kostnaderna, fullständig plan för omedelbar utbyggnad borde upprättas och åtgärder för planens realiserande skyndsamt vidtagas. Upprättande av sådan plan förordas jämväl av *länsstyrelsen* och *landsfogden i Älvsborgs län* samt *polismästaren i Borås*. — *Stockholms stads polisenämnd*, vars yttrande åberopas av *överståthållarämbetet*, förklarar, att staden på sitt nuvarande polisradioväsende nedlagt ett belopp av över 100,000 kronor och att en avveckling härav icke kunde ifrågakomma utan att vara påkallad av mycket starka krav, som det låge i kommunens intresse att tillgodose. Rimligt vore därför, att statsverket i polisdistrikt, som redan tidigare vore utrustat med polisradio, omedelbart på egen bekostnad anskaffade den erforderliga sändarapparaturen enligt det nya FM-systemet, till vilket polisdistriktet sedan så småningom kunde anpassa sina rörliga anläggningar. Enahanda uttalande göres av *svenska stadsförbundet*, vilket tillägger, att kommunerna icke borde berövas sin rätt att efter utgången av gällande tillståndsperioder bibehålla egna lokala anläggningar. *Ordningspolisintendenten i Stockholm* ifrågasätter med hänsyn till redan nu — med ett relativt ringa antal radiobilar samtidigt i bruk — i Stockholm uppkommande »köbildning» beträffande radiomeddelandena, om icke i de största polisdistrikten för riksnätet borde anordnas särskild fast station, låt vara i viss mån organisatoriskt sammankopplad med lokalnätets. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* finner angeläget, att en samordning av polisradioväsendet genomfördes snarast möjligt, samt föreslår därför, att staten skulle lämna ökat bidrag i sådant fall, där särskilda kostnader erfordrades för samordnande av redan befintlig lokal radioanläggning, och att i fråga om rätten till i betänkandet föreslaget statsbidrag skillnad ej borde göras mellan redan utförd lokal radioanläggning enligt FM-systemet och tillämnad sådan. Samma mening i fråga om rätt till retroaktivt statsbidrag beträffande anläggningar enligt FM-systemet företrädes av *polismästaren i Hälsingborg* och *föreningen Sveriges polismästare*.

Gentemot de sakkunnigas förslag, att vederbörande kommun skulle vidkännas de av en samordnad anläggning betingade underhålls- och drift-

kostnaderna anför *Stockholms stads polismynd.*, med instämmande av *överståthållarämbetet*, att en halvering mellan stat och kommun av anläggningskostnaden borde få till följd en halvering jämväl av underhållskostnaderna, vilka vore mycket varierande och stundom kunde uppgå till rätt betydande belopp. *Poliskammaren i Örebro* gör gällande, att kostnaden för betjäning av den fasta stationen icke torde bli obetydlig samt att underhålls- och driftkostnaderna borde fördelas mellan staten och kommunen.

I sin redogörelse för polisradions betydelse uttala de sakkunniga, att denna främst består däri, att radion i hög grad vidgar möjligheterna att praktiskt utnyttja bilen i polisens tjänst. Enär statspolisen i stor omfattning är utrustad med bilar, finna de sakkunniga, att radion kan bli ett synnerligen värdefullt hjälpmedel inom statspolisverksamheten. Vidare framhålla de sakkunniga, att det för lokalpolisen framstår som en angelägenhet av särskild vikt, att risken för störningar mellan närliggande anläggningar förebygges. Med hänsyn till båda dessa förhållanden och även ur synpunkten av polisradions ändamålsenliga utveckling i sin helhet föreslå de sakkunniga, att en samordning av polisradioorganisationen, i den mån denna är av betydelse för tillgodoseende av statspolisens behov av radioförbindelse, skall åvägbringas. Förslaget innebär en allmän planläggning av organisationen efter vissa enhetliga grundlinjer. De samordnade anläggningarna skola sålunda vara inrättade enligt FM-systemet och utrustade för anslutning till det s. k. riksnätet, avsett huvudsakligen för statspolisen. Därest statspolisens och lokalpolisens radiotrafik utan hinder kan ombesörjas på samma nät, skall riksnätet kunna begagnas jämväl av lokalpolisen. Å orter, där gemensamt nät icke lämpligen kan användas, skall lokalpolisens trafik försiggå å särskilt lokalnät. Till förhindrande av störningar skola närliggande lokalnät tilldelas skilda våglängder. Främst för säkerställandet av att för samordningen ändamålsenlig apparatur kommer till användning föreslå de sakkunniga, att apparaturen skall i viss utsträckning standardiseras. Samordningsplanen skall enligt sakkunnigförslaget genomföras på det sätt, att Kungl. Maj:t vid meddelande av tillstånd till anläggningarna föreskriver de villkor som betingas av samordningen. Statspolisintendenten skall övervaka, att polisradionätets utbyggande sker i enlighet med planen, och hans yttrande skall därför inhämtas över tillståndsansökningarna.

I likhet med de sakkunniga finner jag ur olika synpunkter — främst för tillgodoseende av statspolisens behov av radioförbindelse — angeläget, att polisradioväsendet i riket samordnas. Av de sakkunniga föreslagna riktlinjer för samordningens genomförande synas ändamålsenliga. Även om, såsom ett flertal remissmyndigheter göra gällande, en omedelbar utbyggnad och samordning av polisradion skulle vara av stor betydelse icke endast för polisväsendet utan även för andra förvaltningsgrenar, kan jag med hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna icke förorda, att sådana åtgärder vidtagas. Samordningen synes böra genomföras successivt i den mån nu befintliga anläggningar ombyggnas eller nya anläggningar komma till utförande. Det av

Departements-
chefen.

svenska stadsförbundet väckta spörsmålet om rätt för kommun att bibehålla egen lokal anläggning efter utgången av gällande tillståndperiod torde böra bedömas med hänsyn till vid denna tidpunkt föreliggande förhållanden. Då anordnande av polisradio är beroende av kommunernas eget initiativ och sålunda icke möjligt att på förhand beräkna, kan någon detaljerad plan för organisationens lokala utbyggnad icke på förhand upprättas. Vad av de sakkunniga och av vissa över de sakkunnigas förslag hörda myndigheter anförts om utnyttjande av polisradioanläggningarna inom andra förvaltningsområden än polisväsendet — främst luftskyddet och övriga grenar av hemortsförsvaret — föranleder intet annat yttrande från min sida än att detta i största möjliga utsträckning bör ske och att frågan härom får upptagas till behandling i varje särskilt fall. Efter samråd med chefen för kommunikationsdepartementet har jag kommit till den uppfattningen, att tillståndsgivningen omedelbart bör omläggas efter de linjer för samordningsplanens genomförande, som av de sakkunniga föreslagits.

Vad härefter angår de ekonomiska betingelserna för samordningsplanens förverkligande anför de sakkunniga huvudsakligen följande. Anläggningskostnaderna för de fasta stationerna inom samorganisationen böra i princip lika fördelas mellan staten och kommunerna. Avsteg från denna regel kan emellertid befinnas påkallat av omständigheterna i det särskilda fallet. Sär-anordningar, som kunna behövas för statspolisen eller lokalpolisen, skola bekostas av den för vilkens räkning de utföras. Statens del av kostnaderna skall utgå i form av statsbidrag. För statsbidragets tillgodonjutande skola vissa villkor föreskrivas, avsedda att säkerställa syftet med statsbidraget. Av dessa villkor må här nämnas skyldigheten för kommunen att vidkännas de av anläggningen betingade underhålls- och driftkostnaderna. De sakkunniga framhålla, att radioutrustningen till bilarna naturligen bör anskaffas av statspolisen för sig och av den lokala polisen för sig.

De sakkunnigas förslag till fördelning mellan stat och kommun av kostnaderna för polisradioväsendets utbyggnad och samordning finner jag väl avvägt och förordar, att statsbidrag tills vidare skall utgå i enlighet med förslaget. Att ur statsbidragssynpunkt giva de polisdistrikt, som redan anordnat polisradio enligt det äldre AM-systemet, någon särställning finner jag för närvarande icke påkallat. Emellertid kan det framdeles visa sig erforderligt att, såsom ordningspolisintendenten i Stockholm föreslagit, i de största polisdistrikten anordnas särskilda fasta anläggningar för statspolisen och för lokalpolisen. Beträffande förslaget att med statsbidraget skall förbindas villkoret, att kommunen skall vidkännas kostnaderna för anläggningens underhåll och drift, vill jag framhålla, att statsbidraget till anläggningskostnaden synes hava bestämts på ett för kommunerna så förmånligt sätt, att underhålls- och driftkostnaderna skäligen böra helt bestridas av kommunen.

För lämnande under nästföljande budgetår av statsbidrag enligt angivna grunder till kostnaderna för sådana fasta anläggningar, som befinnas böra ingå i samordningsplanen, beräknar jag ett belopp av 30,000 kronor vara erforderligt. Hinder synes icke böra möta mot att tilldela kommun bidrag för

redan under innevarande budgetår enligt FM-systemet utförd anläggning. Medel synas jämväl böra beräknas för anskaffande av ett antal rörliga anläggningar för sådana statspolisavdelningars bilar, inom vilkas verksamhetsområden till riksnätet anslutna fasta anläggningar komma till utförande. För vinnande av erfarenhet rörande radions användbarhet inom statspolisverksamheten synas fem rörliga anläggningar under nästföljande budgetår vara tillfyllest. Då varje sådan anläggning betingar ett pris av 4,000 kronor, kommer kostnaden för denna anskaffning att uppgå till 20,000 kronor. För ifrågasvarande båda ändamål erforderligt belopp — tillhoppa sålunda 50,000 kronor — bör anvisas såsom reservationsanslag under rubriken Statspolisorganisationen: Poliradioväsendet. Från anslaget synes något mindre belopp böra kunna ställas till statspolisintendentens förfogande för anlåtande av teknisk sakkunskap vid prövning av ansökningarna om tillstånd till poliradioanläggningar.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statspolisorganisationen: Poliradioväsendet* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 50,000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Anders Lundstedt.